GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 249. Mercurĭ, 5 (17) Noemvre. 1886.

Braşovŭ, 4 Novembre 1886.

In şedinţa de Sâmbătă a delegaţiunei ungare, ministrulŭ de esterne Kalnoky a făcutŭ o lungă espunere asupra cestiunei bulgare.

Din cele spuse de contele Kalnoky resultă, că la marĭ speranţe n'au sĕ se aştepte Bulgarii. Amŭ putea ḍice, că suntŭ sacrificaţĭ pe jumĕtate şi că Rusia are destulă mână liberă d'a chinui încă multă vreme pe Bulgarĭ, prin agenţii ei.

Acéstă împrejurare ne face a crede, că trăgănindu-se cestiunea bulgară în starea ei actuală acută, lăsându-se agenţii ruşĭ sĕ facă ce voescŭ înBulgaria, lucrurile nu vorŭ ajunge la bunŭ sfêrşitŭ.

Ne mărginimŭ a reproduce aḍĭ espunerea ministrului Kalnoky cu rĕspunsurile ce le-a datŭ la întrebările singuraticilorŭ delegaţĭ:

Ministrulŭ de esterne Kalnoky accentuà înainte de tóte, că la tractarea şi judecarea cestiunei bulgare trebue sĕ se facă deosebire între ceea ce este curatŭ bulgarŭ şi între ceea ce este europeanŭ şi atinge prin urmare şi interesele nóstre. Interesele nóstre zacŭ acolo, unde vinŭ în considerare parte cestiunĭ de principiu, parte drepturĭ generale, carĭ privescŭ tractatele. Cum procedŭ Bulgarii în politica lorŭ internă, ce se'ntêmplă în Sofia, ne este indiferentŭ întru câtŭ acele puncte esenţiale nu suntŭ atinse.

Natura şi fiinţa principatului bulgarŭ, cum l'a creatŭ tractatulŭ din Berlinŭ, au se rĕmână neatinse şi puterile au gréua dér importanta datoriă sĕ vegheze, ca acestŭ principiu fundamentalŭ sĕ nu se vateme.

Ceea ce cu dreptŭ irită mai multŭ opiniunea publică este misiunea generalului Kaulbars. Dér atitudinea acestui agentŭ este numai o fasă, căreia i se dă prea mare însemnătate. In faptă, prin atitudinea sa n'a obţinutŭ nimicŭ, ce ar putea influinţa decisivŭ asupra viitórei fisionomii definitive în Bulgaria, ci a nemulţămitŭ în celŭ mai neplăcutŭ modŭ pe Bulgarĭ şi a dispusŭ opiniunea publică a Europei sĕ simpatiseze în modŭ necunoscutŭ până acum pentru poporulŭ bulgarŭ.

Ceea ce pretindŭ interesele austro-ungare şi ceea ce are sĕ urmăréscă guvernulŭ comunŭ este, *ca sĕ nu se pricinuéscă independenţei garantate Bulgarilorŭ de Europa nicĭ o păgubire, ce ar sta în contradicere cu tractatele.* Misiunea lui Kaulbars va fi trecĕtóre şi abia va lăsa urme adêncĭ; dér trebue sĕ ne aşteptămŭ că numai după învingerea unorŭ greutăţĭ mai marĭ se póte spera în Bulgaria o stare în adevĕrŭ regulată. Tocmai de aceea e consultŭ sĕ urmărimŭ cu continuă atenţiune mersulŭ evenimentelorŭ, dér cu răbdare, cu precauţiune şi cruţându-ne cu prudenţă mijlócele nóstre.

Ţelurile finale ale politicei nóstre suntŭ desemnate clarŭ şi hotărîtŭ în declaraţiunea ministrului-preşedinte. Nu vremŭ sĕ ne estindemŭ, nicĭ nu urmărimŭ nimicŭ ce nu ar fi perfectŭ de acordŭ cu tractatele europene. In tractatulŭ din Berlinŭ găsimŭ deplinŭ apĕrate interesele nóstre şi, *décă amŭ veni în situaţiunea d'a interveni pentru apĕrarea tractatului din Berlinŭ, ni suntŭ garantate simpatia şi cooperarea tuturorŭ acelorŭ puterĭ, carĭ voescŭ sĕ apere tractatele europene.*

Câtŭ timpŭ însĕ esistă perspectiva d'a ajunge la ţelŭ pe cale amicală, nu trebue sĕ părăsimŭ acéstă cale. *Monarchia nóstră în specialŭ trebue sĕ evite a lua, fără cea mai decisivă necesitate, vr'o atitudine ameninţătóre, câtŭ timpŭ raporturile nóstre amicale cu puterile suntŭ de ajunsŭ, pentru ca sĕ facemŭ pe acéstă cale sĕ fiă ascultată vocea nóstră.*

Intr'unŭ timpŭ, cândŭ în câteva ḍile se punŭ în câmpŭ cincĭ milióne de combatanţĭ, e mare rĕspunderea unui ministru séu statŭ, ce dă pricină la o mişcare a acestorŭ colosale masse rĕsboinice. Şi nicĭ nu zace în natura şi caracterulŭ monarchiei austro-ungare a urmări o politică agresivă. Firea acestui mare statŭ impune o politică conservatóre în afară. Acestei politicĭ conservatóre îi corĕspunde nisuinţa nóstră, ca statele şi formaţiunile de state la Balcanĭ, ce le-au creatŭ puterile semnatare ale tractatului din Berlinŭ, séu a cărorŭ posiţiune ele au regulat'o, sĕ se desvolte pe basele ce li s'au datŭ totŭ mai multŭ în *individualităţĭ de sinestătătóre, înflorindŭ şi înaintândŭ în bunăstare.*

Ministrulŭ vorbì aci şi de cestiunea rumeliotă şi aminti, că în anulŭ trecutŭ s'a esprimatŭ în delegaţiunĭ, că în unirea celorŭ douĕ ţĕrĭ. décă s'ar întêmpla acésta cu înţelegerea puterilorŭ şi s'ar da chizăşia necesară, n'ar puté vedea nimicŭ ce ar colida cu interesele nóstre. Décă tractatulŭ din Berlinŭ a creatŭ acolo douĕ state separate, a făcutŭ acésta mai multŭ ca sĕ ofere Turciei posibilitatea d'a opune stavilă în sudulŭ Balcanului unorŭ nouĕ schimbărĭ violente. Turcia însĕ nu s'a folositŭ de garanţiile oferite. Uşurinţa, cu care a pututŭ fi rĕsturnatŭ în Filipopolŭ guvernatorulŭ generalŭ şi comandantulŭ supremŭ turcescŭ, a doveditŭ câtŭ de puţină statornicià are în mânile Turciei acéstă instituţiune. Totŭ aşa de puţinŭ a lucratŭ Turcia pentru restabilirea autorităţii sale. Intr'unŭ timpŭ, când nimenĭ nu s'ar fi opusŭ intervenirei sale, nu s'a pututŭ decide a se folosi de drepturile ei de suveranitate în Rumelia ostică. *Este în interesulŭ tractatului din Berlinŭ regretabilŭ, că posiţiunea ce i s'a menitŭ Turciei în elŭ, pe care se contase pentru continuitatea stărilorŭ, a corĕspunsŭ atâtŭ de puţinŭ aşteptărilorŭ nutrite.* E de prevĕḍutŭ, că atitudinea pasivă a Turciei faţă cu evenimentele din peninsula balcanică ar puté pregăti puterilorŭ încă şi alte îngrijirĭ

Puterile au se îngrijască de restabilirea unei stărĭ legale în Bulgaria. Guvernulŭ c. r. va lucra într'acolo, ca sĕ se ţină sémă de dorinţele admisibile ale Bulgarilorŭ, pentru care are sĕ se obţină consimţimêntulŭ Porţii şi alŭ puterilorŭ. Lămurirĭ mai de-aprópe despre paşii ce i-a întreprinsŭ séu îi va mai întreprinde guvernulŭ comunŭ pentru înlăturarea încurcăturilorŭ actuale e greu sĕ se dea acum, deórece parte suntŭ de natură confidenţială, parte e vorba de o cestiune actuală în stadiu acutŭ. După convingerea sa oratorulŭ póte asigura, *că până acum nu aparŭ periclitate nicĭ interesele europene, nicĭ cele austro-ungare. Décă Rusia ar fi intenţionatŭ séu ar fi încercatŭ sĕ trimétă unŭ comisarŭ în Bulgaria, care ar fi luatŭ mai multŭ séu mai puţinŭ în mâna sa frênele guvernului ţĕrii, séu décă ar fi păşitŭ chiar la o ocupaţiune militară, fiă a locurilorŭ litorale séu a ţĕrii, atuncĭ acestea arŭ fi fostŭ de sigurŭ acte, care sub orĭce condiţiune ne-arŭ fi constrînsŭ sĕ luămŭ o posiţiune hotărîtă.* Cum stau lucrurile aḍĭ, *o resolvare pacĭnică, fără sĕ se vateme interesele nóstre séu europene, nu numai e posibilă, ci şi probabilă.* Altceva nicĭ nu vremŭ, şi ar fi fórte bine, décă din sînulŭ delegaţiunii s'ar accentua, că nimenea în cele douĕ jumĕtăţĭ ale monarchiei nu doresce rĕsboiulŭ. Toţĭ vremŭ pace, de sigurŭ nu pacea cu orĭce preţŭ.

Ar fi de doritŭ, *ca în acéstă privinţă sĕ se audă o voce autoritativă în delegaţiunĭ,* fiindŭ că în multe părţĭ esistă părerea, că în Ungaria se nutrescŭ tendinţe şovinistice, agresive. Nu'i vorbă, atitudinea generalului Kaulbars şi liberarea oficerilorŭ rebelĭ au iritatŭ opiniunea publică, şi de aceea póte că s'a lăţitŭ părerea, şi anume în Germania, că noi vremŭ rĕsboiu, — o părere care e cu totulŭ greşită.

Raporturile monarhiei cu singuraticele puterĭ suntŭ în adevĕrŭ escelente. Monarhia se bucură de mare încredere pentru clara şi neegoista sa politică. Oratorulŭ e convinsŭ, *că programulŭ ei, décă ar veni lucrulŭ acolo, încâtŭ sĕ trebuimŭ a interveni pentru elŭ cu hotărîre în Orientŭ, ar afla amicĭ şi sprijinitorĭ, căcĭ este unŭ programŭ pe care ilŭ póte subscrie împreună cu noi orĭ ce putere contractantă.*

Ce privesce raportulŭ cu *Germania*, s'au vorbitŭ multe în timpulŭ din urmă, póte mai multŭ decâtŭ era bine. S'a pusŭ întrebarea, că întru câtŭ unŭ statŭ în anumite eventualităţĭ póte conta pe celălaltŭ? Se înţelege, că orĭce statŭ mare nu s'ar putea obliga, fără a renunţa la independenţa acţiunei sale, sĕ intervină pentru *orĭce* interesŭ alŭ unui aliatŭ. Décă d. e. Germania ar avea unŭ interesŭ mare la Marea baltică, de sigurŭ că nu s'ar gândi sĕ céră pentru acésta ajutorulŭ nostru. După cum e raportulŭ dintre Germania şi Austro-Ungaria, numai atuncĭ e chematŭ sĕ se pună în practică cu tótă puterea, când se tractéză de interese comune perfectŭ solidare. Interesele reciproce forméză celŭ mai tare fundamentŭ pentru unŭ asemenea raportŭ. Esistenţa amêndurora ca marĭ puterĭ tarĭ şi independente forméză pentru fiăcare din cele douĕ imperii unŭ interes propriu importantŭ. In actuala constelaţiune a Europei abia s'ar putea cugeta posiţiunea Germaniei, décă ar lipsi de lângă ea o puternică Austro-Ungariă; totŭ aşa noi avemŭ celŭ mai mare interesŭ, ca Germania sĕ esiste lângă noi ca mare putere. Guvernulŭ germanŭ a spus'o pe faţă, că Bulgaria numai într'atâtŭ o intereséză, întru câtŭ cu acésta stă în legătură pacea în Orientŭ şi în Europa. Interese germane n'are de apĕratŭ în Bulgaria. Cancelarulŭ germanŭ a datŭ sfaturĭ şi a mijlocitŭ pentru pace, ér nu pentru Bulgaria şi pentru dorinţele uneia séu altei puterĭ. In acéstă privinţă n'a esistatŭ nicĭ o disarmonià între cele douĕ cabinete.

Raporturile nóstre cu celelalte puterĭ suntŭ fórte mulţămitóre. Ministrulŭ a pusŭ pondŭ pe aceea şi crede, că póte accentua cu mulţămire, că şi cu *cabinetulŭ rusŭ* continuă a esista înţelegerea şi amicala comunicare, aşa că amêndouĕ guvernele suntŭ în posiţiune a se esprima sincerŭ şi amicalŭ şi asupra lucrurilorŭ, în privinţa cărora nu suntŭ de aceeaşi opiniune. Cu multă încredere şi cu tóte incidentele neliniştitóre, oratorulŭ contéză încă şi aḍĭ pe fidelitatea cătră tractate şi pe iubirea de pace a împĕratului Alexandru, care au influinţă decisivă pentru pacĭnica resolvare, ce cu toţii o sperămŭ.

Raporturile nóstre cu *Anglia* suntŭ în acestŭ momentŭ de unŭ deosebitŭ interesŭ. Vocile ce se audŭ din Anglia asupra cestiunilorŭ pendente dovedescŭ, că în opiniunea publică sănĕtósă pare a se validita o schimbare avantagiósă. Identitatea unorŭ interese marĭ şi hotărîta dorinţă d'a se susţinea pacea, *ne face sĕ sperămŭ cu încredere, că şi pe Anglia o vomŭ vedea alăturea cu noi, décă va fi vorba sĕ intervenimŭ pentru susţinerea tractatului din Berlinŭ şi a stărilorŭ de dreptŭ ce lea creatŭ acesta.*

Raportulŭ cu *Italia* încă e amicalŭ. Acolo a începutŭ în timpulŭ mai nou sĕ se lăţéscă convingerea, că acestŭ statŭ ca putere mediterană are sĕ apere interese importante şi că o sdruncinare a raporturilorŭ de putere de acolo nu-i póte fi indiferentă. Avemŭ totŭ temeiulŭ a admite, că şi acestŭ regatŭ simte importanţa intereselorŭ ce are sĕ le apere Europa în Orientŭ şi că *între Austro-Ungaria şi Italia se va păstra şi de aci înainte înţelegerea politică esistentă în interesulŭ reciprocŭ şi în interesulŭ păcii.*

Oratorulŭ accentuéză espresŭ, că guvernulŭ comunŭ n'are din partea Rusiei alte declaraţiunĭ decâtŭ *de acelea, carĭ conţinŭ asigurarea, că ţine strînsŭ la tractate şi că nu se gândesce nicĭ la o restricţiune a autonomiei Bulgariei, nicĭ la o schimbare a raportului sĕu internaţionalŭ, în fine că peste totŭ n'are sĕ întreprindă nimicŭ fără cooperarea puterilorŭ.*

In fine contele Kalnoky esprimă încă odată speranţa, că actuala crisă se va resolva într'unŭ modŭ, care corĕspunde atâtŭ intereselorŭ păcii generale, câtŭ şi ale Europei şi monarchiei nóstre.

După acéstă espunere, diferiţĭ membrii ai delegaţiunei îi adresară ministrului unele întrebărĭ spre a le da lămurirĭ.

Raportorulŭ Max *Falk* întrébă, décă ministrulŭ face deosebire între o ocupaţiune rusă permanentă şi între o ocupaţiune trecĕtóre.

Ministrulŭ *Kalnoky*: In acésta aşĭ vedé o călcare a tractatelorŭ, deórece şi *o ocupaţiune trecĕtóre, unilaterală a Bulgariei prin trupe streine, fără o anterióră consimţire a Turciei şi a celorlalte puterĭ contradice tractatelorŭ şi după noi nu e admisibilă.*

Eugen *Zichy* întrébă, că admisibilŭ ar fi, décă s'ar introna unŭ principe, care e vasalŭ rusŭ, décă s'ar aduce ministru de rĕsboiŭ rusŭ şi oficerĭ ruşĭ, carĭ de sigurŭ arŭ influinţa asupra statelorŭ balcanice şi arŭ promova lucrarea de subminare a agenţilorŭ ruşĭ.

Ministrulŭ *Kalnoky*: *Potŭ numai atâtŭ ḍice, că totŭ ce e egalŭ cu o confiscare a independenţei principatului autonomŭ, cu unŭ protectoratŭ, nu e admisibilŭ.* Greutatea însĕ zace în aceea, că în ce modŭ acestŭ principatŭ, ce se află în desvoltare, are sĕ se organiseze şi

sĕ'şĭ ajute mai departe fără ajutorulŭ unui alŭ treilea. Aşa d. e. în armată lipsescŭ oficerii superiorĭ, esperţĭ şi cu autoritate, disciplina între oficerii mai tinerĭ e în decădinţă până a face revoltă. Tratatulŭ din Berlinŭ a căutatŭ sĕ evite totŭ ce ar putea vătăma susceptibilitatea Rusiei. Asta'i în natura lucrurilorŭ. Nu e cu putinţă, ca raportulŭ încordatŭ dintre Rusia şi Bulgaria sĕ rĕmână permanentŭ; se va găsi unŭ mijlocŭ de îndulcire. Pentru definitiva regulare a stărilorŭ bulgare este nendoiosŭ necesară cooperarea Rusiei. Décă generalulŭ Kaulbarsŭ a provocatŭ animositatea contra sa şi a Rusiei, *vorŭ trebui şi Bulgarii sĕ mai slăbéscă din atitudinea lorŭ. Nu se póte crea în Bulgaria o stare suportabilă şi durabilă, fără restabilirea bunelorŭ raporturĭ între Rusia şi Bulgaria.*

Contele *Apponyi* întrébă, cum se potrivesce procederea Rusiei cu înţelegerea dela Skiernevice d'a nu se călca tractatele? Stă în mâna Rusiei, cum se vede, a amâna în infinitŭ resolvarea definitivă a cestiunei. Totŭ aşa în privinţa Germaniei s'au petrecutŭ fapte carĭ deşteptă îndoială în sprijinulŭ ei pe care amŭ puté conta. Representantulŭ germanŭ din Sofia n'a fostŭ de faţă la primirea prinţului Alexandru când s'a întorsŭ şi s'a alăturatŭ la cererile Rusiei în favórea conjuraţilorŭ.

Ministrulŭ *Kalnoky:* Din cele două fapte nu resultă că între guvernele germanŭ şi austro-ungarŭ e diferinţă în vederile principiale. Faptulŭ, că consululŭ germanŭ n'a asistatŭ la primire e de natură neesenţială. Nu e adevĕratŭ, că consululŭ germanŭ a întreprinsŭ paşi în favórea rebelilorŭ. Consulii germanŭ şi austro-ungarŭ când au audítŭ, că au sĕ se facă numeróse esecutărĭ au sfătuitŭ pe Bulgarĭ sĕ nu facă unŭ pasŭ pripitŭ, şi acésta chiar în interesulŭ lorŭ. Că unele organe ruse au procedatŭ cam în contra dreptului generalŭ din tractate e adevĕratŭ; dér punctulŭ de greutate trebue sĕ se pună pe aceea, ca sĕ nu se creeze stărĭ permanente şi ireparabile. Ar fi o politică greşită a procede cu acţiunĭ diplomatice pentru fiăcare incidentŭ.

Eugen *Zichy* dice, că aci e vorba de acelŭ incidentŭ, care a făcutŭ prin prinţulŭ Alexandru, după întórcerea sa, sĕ ajungă la convingerea că puterile semnatare l'au lăsatŭ sĕ cadă.

Ministrulŭ *Kalnoky* dă lămurirĭ cetindŭ corespondenţa diplomatică referitóre la acestŭ casŭ. De aci resultă că guvernulŭ austro-ungarŭ nicĭ nu s'a gânditŭ măcarŭ sĕ împedece pe prinţulŭ a'şĭ esercita drepturile sale séu d'a interveni pentru conjuraţĭ.

Contele Iuliu *Andrassy* face declaraţiunea, dorită de Kalnoky, în numele sĕu şi alŭ delegaţiunii ungare, că nicĭ unŭ omŭ politicŭ cu pricepere de aci nu doresce rĕsboiulŭ, din contră toţĭ suntŭ convinşĭ că avemŭ trebuinţă de pace, dér o pace care apĕră deplinŭ onórea nóstră. Incălcările Rusiei şi procederea ei contra dreptului internaţionalŭ suferindu-le, îi atribuimŭ unŭ dreptŭ ce nu i se cuvine, şi ar fi o umilire pentru noi. Lăsând'o sĕ mérgă astfelŭ înainte, ne espunemŭ credinţei, că şi noi nutrimŭ cugete ascunse, care ne ducŭ în celŭ mai scurtŭ timpŭ la unŭ conflictŭ. De aci provine neliniştea, ér nu că vremŭ rĕsboiu. Rusia sĕ înceteze cu procederea sa, prin care s'a provocatŭ oposiţiunea Bulgarilorŭ contra puterei rusescĭ. Intrébă apoi pe ministrulŭ de esterne, ce posiţiune are sĕ ia în cestiunea rumeliotă? Consideră unirea ca o dorinţă *admisibilă* a Bulgarilorŭ şi nu crede că ar fi cu scopŭ, ca monarchia nóstră sĕ se ocupe cu acéstă cestiune mai nainte şi independentŭ, fără ca s'aştepte a o aduce Rusia pe tapetŭ ca sĕ nu crédă Bulgarii, că numai după ce a intervenitŭ Rusia pentru unire, a consimţitŭ şi Austro-Ungaria ér până atuncĭ voia *status quo ante?* Datoria nóstră ca mare putere e sĕ căutămŭ a ne câştiga vadă şi respectŭ în nemijlocita nóstră apropiare.

Ministrulŭ *Kalnoky: Unirea nu lovesce în interesele nóstre* şi în principiu nu suntemŭ în contra ei. Dér resolvarea cestiunei nu atérnă numai de noi, aci e în jocŭ şi Turcia. Anomalia stării e evidentă. *Mĕ temŭ numai, că cu greu se va găsii unŭ principe, care in starea actuală a Bulgariei se ocupe tronulŭ bulgarŭ şi sĕ'şĭ împlinéscă seriosŭ chemarea.*

Iuliu *Horvath* întrébă, că pe cine socotesce ministrulŭ competentŭ a formula precisŭ dorinţele Bulgarilorŭ: Sobrania, orĭ regenţa, orĭ vr'o altă instanţă?

Ministrulŭ *Kalnoky*: Momentulŭ actualŭ nu e potrivitŭ pentru formularea dorinţelorŭ bulgare. Cercetarea şi hotărîrea acestei cestiunĭ se póte face numai de către puterile europene pe basa tractatelorŭ şi ţinêndu-se sémă de interesele şi drepturile ce vinŭ în considerare.

Ludovicŭ *Csernatony* întrébă: Are speranţă ministrulŭ de esterne sĕ védă în curêndŭ întronatŭ unŭ principe bulgarŭ şi în privinţa persónei acestui principe făcutu-s'a vr'o comunicare din Petersburg?

Ministrulŭ *Kalnoky*: In contra alegerii prinţului Waldemar nu s'a făcutŭ nicĭ o obiecţiune. Noi încă amŭ lucratŭ într'acolo, ca sĕ se desemneze unŭ candidatŭ. Rusia nu ne-a numitŭ până acum nicĭ unŭ candidatŭ.

Şedinţa s'a terminatŭ cu acestea, rĕmânêndŭ ca adĭ Marţĭ sĕ se deschidă discuţiunea asupra politicei esterne.

SCIRILE DILEI.

Din *Pesta* i se scrie „Luminatorului:“ „Am a relata, că aicĭ e o datină vechiă, ca stipendiştii lui Gozsdu acompaniaţĭ şi de alţĭ tinerĭ românĭ, sĕ mérgă la 1 Noemvre n. adecă în diua morţilorŭ la mormêntulŭ marelui mecenatŭ, spre a arăta stima ce o păstréză faţă cu memoria lui. Mai de multŭ acésta se făcea prin aceea, că se cânta o piesă funebrală, se ţinea de către unŭ stipendiatu o vorbire şi se punea pe mormêntŭ o cunună. De câţĭva anĭ însĕ, durere, acestŭ actŭ de pietate şi mulţămire îşĭ perde totŭ mai multŭ urma, căcĭ nu numai tinerimea, care nu se împărtăşesce de binefacerile fericitului, ci chiar şi stipendiaţii arată unŭ neinteresŭ neertatŭ faţă cu memoria ilustrului bărbatŭ alŭ naţiunei şi a marelui binefăcĕtorŭ alŭ lorŭ.“ — Atâtŭ de gârbovă sĕ fiă inima tinerimei nóstre, speranţa viitorului!

—x—

In *Seghedinŭ*, scrie „Ellenzék“, se află în continuă activitate 25 de esecutorĭ şi 20 de tobe pentru a scóte dela locuitorĭ împrumutulŭ dela statŭ ce li s'a datŭ după inundarea Seghedinului, ca sĕ'şĭ reconstrueze casele; cu tóte acestea însĕ restanţele facŭ 231 mii florenĭ.

—x—

Serata musicală teatrală aranjată de d-şóra Vautier cu elevele dênsei a avutŭ unŭ succesŭ fórte bunŭ. Piesele: „Hänsel und Gretel“ precum şi »Glükskind und Pechvogel“ au fostŭ bine studiate şi bine jucate. Cuprinsulŭ ambelorŭ piese are multŭ hazŭ, care, adusŭ fiindŭ de diletante la valóre, a procuratŭ publicului o séră de petrecere. O plăcută surprindere a produsŭ trio: The Mikado“ cântatŭ în limba engleză de trei eleve îmbrăcate în costume japoneze. Nu mai micŭ a fostŭ succesulŭ materialŭ alŭ acestei producţiunĭ. Publiculŭ a fost destulŭ de numerosŭ, pentru ca sĕ se ajungă scopulŭ principalŭ alŭ seratei, adecă: ajutorarea familielorŭ sĕrace, pentru care şĭ-a câştigatŭ d-şóra Vautier unŭ nou titlu de recunoscinţă.

—x—

Din *Betleanŭ*, comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca, ni se scrie cu data de 14 Noemvre n.: »In nóptea de 12 spre 13 curentŭ unŭ incendiu a nimicitŭ în Ruşiu de josŭ şura, graşdurile şi şopronulŭ de fênŭ, vr'o 60 carĕ de fênŭ ale proprietarului Florea Beudeanu. Casele şi grânariulŭ i-au scăpatŭ nearse. Din norocire, păgubaşulŭ ca economŭ cuminte îşĭ asigurase lucrurile la »Banca Transilvaniei.“ Altcum pe aci, în jurulŭ Betleanului, fórte mulţĭ Românĭ suntŭ asiguraţĭ şi n'ar strica sĕ'i imiteze toţĭ pretutindenea.“

—x—

Duminecă după amédĭ *a arsŭ* unŭ graşdŭ şi unŭ şopronŭ în faţa gării Braşovului.

—x—

Suntŭ aleşĭ *representanţĭ comitatensĭ* ai *Caraşiu-Severinului*: în cerculŭ electoralŭ *Cârpa*: preoţii Nic. Uzunescu şi Pant. Domilŭ; în *Caransebesulŭ nou*: d-nii Traianŭ Doda, Filaretŭ Musta, Patriciu Drăgălina, Mihai Drăgălina şi Vasilie Bordaşŭ; în *Slatina*: Ianeşŭ Moater, Ilie Sêrbu, Weinholder şi Körösy; în oraşulŭ *Caransebeşŭ*: Ioanŭ Nemoianŭ, George Bona şi Ioanŭ Buru; în cerculŭ *Mehadiei*: Luianovicĭ, Cena, Szabó şi Prepeliczay.

—x—

„Magyar Polgár“ doresce sĕ fiă informatŭ, din ce causă în scóla elementară de statŭ din Grindŭ, lângă Turda, nu s'au începutŭ cursurile nicĭ până în diua de adĭ? — Nu vorŭ fi mai »încăpêndŭ« scolarii de „mulţĭ“ ce vorŭ fi!

—x—

Doi *Ciangăi:* unulŭ din *Cernatŭ* şi altulŭ din *Tărlungenĭ* se întorceau la 12 Noemvre n. din România acasă, unde aveau sĕ petrécă peste iérnă, dice »Kronst. Ztg.“ Ciangăulŭ din Cernatŭ se oferì sĕ însoţéscă pe amiculŭ sĕu până acasă. Nu departe de Tărlungenĭ se aruncà asupra lui, îlŭ bătù cu unŭ ciomagŭ şi credêndu-lŭ mortŭ îi luà banii sêrmanului Tărlungénŭ. Acesta însĕ se desmeteci, făcù arătare şi gendarmii puseră mâna pe »bunulŭ amicŭ« din Cernatŭ.

Din comitat. Solnocŭ-Dobêca, 10 Noemvre 1886.

Décă e vorba despre aceea, că prin ce şi cine mănâncă averea statului, rĕspunsulŭ îlŭ aflămŭ uşorŭ: cine vrea, numai sĕ fiă »patriotŭ“ după calapodulŭ Kulturegyletiştilorŭ. Altmintrea nu ne putemŭ închipui, de unde atâtea milióne în deficitulŭ Ungariei.

Nu este lucru nou ce vĕ comunicŭ, ca sĕ se vadă cum se risipescŭ banii statului, pentrucă chiar şi în colónele acestui preţuitŭ diarŭ cetisemŭ nu de multŭ unŭ asemenea casŭ. Eu vinŭ sĕ vĕ comunicŭ numai pe celŭ mai nou, petrecutŭ numai acum în comitatulŭ de „modelŭ“ Solnocŭ-Dobêca.

Unŭ proprietarŭ din comuna *Panticeu*, cu numele Bodor, voia sĕ-şĭ vêndă o casă cu o grădină, dér nu i o cumpăra nimenĭ, pentru că banii în lumea de acuma suntŭ scumpĭ şi ómenii suntŭ nĕcăjiţĭ, nu-şĭ mai potŭ ţiné nicĭ moşiele lorŭ, dér sĕ mai cumpere şi p'ale altora. Afară de aceea casa lui Bodor era o casă rea şi ruinată, aşa că nu preţuia mai nimicŭ.

Lui Bodor însĕ îi trebuiau banĭ şi cumpărătorĭ nu erau ca'n palmă. Cu tóte acestea Bodor nu şĭ-a perdutŭ curagiulŭ. Scia elŭ bine, că astădĭ e lumea patrioţilorŭ Kulturegyletiştĭ, adecă a patrioţilorŭ de gură şi a celorŭ făcuţĭ cu 50 cr. timbru. Decĭ Bodor se apucà de lucru: începù a striga în gura mare, că Maghiarii din Panticeu suntŭ în periculŭ, maioritatea Românilorŭ îi cupleşescŭ, se valachiséză, pierŭ, şi acum, vedĭ Dómne, vine Bodor sĕ-i scótă din gura morţii.

FOILETONU.

Luna

în spiritulŭ creatorŭ alŭ poporului românŭ.

(Urmare şi fine.)

Luna, cum disesemŭ, e amintită fórte desŭ în poesiile nóstre. Şi cum nu, când ea singură e o faţă poetică, când ea singură represintă poesiă? Intr'adevĕrŭ frumseţea lunii, radele ei misteriόse, mersulŭ ei pe cerŭ serinŭ şi apoi mersulŭ ei printre norĭ, dau unŭ bogatŭ materialŭ de inspiraţiune; va sĕ dică ea represintă ceva romanticŭ, de care poetulŭ se póte inspira. Étă deră causa pentru ce aşa deşŭ vine înainte luna în poesiile nóstre. Ea e numită în varii modurĭ. Aşa: regină graţiósă, stéua stelelorŭ şi steaua nopţii, ca în:

Steaua nopţii da lumină,
Era luna lui Brumarŭ,
Treceam culmea carpatină
Vĕrsândŭ lacrĕmĭ cu amarŭ.
. . . .
Toţĭ aveau o simpatiă
Echo cântu-şĭ repeta,
Vulturii 'şĭ aveau soţiă,
Luna rîulŭ săruta. etc.

Radele lunii suntŭ misteriόse şi ele au datŭ unŭ bogatŭ materialŭ poeţilorŭ pentru deosebite figurĭ poetice, aşa:

Mergeam pe căi sĕlbatice,
Căutândŭ adăpostire,
Căcĭ umbrele lunatice
Rîdeau pre-o mĕnăstire. (D. Bolintineanu).

Luna are faţă blândă, căcĭ:

Cu blânda'i faţă
Plutindŭ prin ceţa,
Luna din valurĭ se'nnalţă'n cerŭ. (Alexandri).

Aparinţa şi ascunderea lunii în norŭ represintă tabloulŭ de nópte, celŭ mai frumosŭ, celŭ mai fantasticŭ şi romanticŭ. Abia s'ar afla unŭ pictorŭ, ce cu măiestrulŭ sĕu penelŭ ar sci depinge acestŭ momentŭ şi acéstă scenă naturală. Când luna se vêră după norŭ îţĭ aducĭ aminte de sufletulŭ celŭ ce e cuprinsŭ de nĕcazurĭ, înţelegemŭ unŭ sufletŭ mare şi care ca şi luna şi în nĕcazurĭ represintă unŭ momentŭ plăcutŭ. Étă ce depinge astă scenă miraculósă;

Candela fumegătóre
Pare'n casă 'ncetişorŭ.
Ascultaţĭ unŭ pasŭ uşorŭ:
Luna plină lucitóre
Se ascunde într'unŭ norŭ.

Şi când apune sórele se ivesce luna. Regularitate démnă de dispuseţiunea divină!.. Nu e acésta unŭ tablou încântătorŭ? Şi nu suntŭ lucrurile lui Dumnedeu făcute întru înţelepciune? S'ar păré, că acesta e unŭ jocŭ alŭ naturii din fatalitate, cum dicŭ fataliştii cu Humbe în frunte. E jocŭ într'adevĕrŭ, dér nu e jocŭ din fatalitate, ci e jocŭ din dispuseţiune mai înaltă. La acestŭ spectaculŭ unŭ poetŭ s'ar minuna şi ar crea îndată o poesiă, în carea Sórele şi Luna le-ar numi două sentinele, ce când se depărtéză una dela postŭ, vine cealaltă. Orĭ cum le-ar numi poetulŭ nostru, acestŭ tablou e încântătorŭ, ba e divinŭ şi admirabilŭ întocmitŭ. Acestŭ tablou, séu acéstă scenă se află depinsă la celebrulŭ poetŭ Mihaiu Cuciureanulŭ în »O nópte pre ruinile cetăţiii Neamţulŭ«, carea sună:

Sórele după dealurĭ abia mai luminéză,
Purpura-i se'ntinde tăria rubinândŭ,
Şi luna'n lo:ŭ se'nnalţă, ér rîulŭ murmuréză,
A ei sarbede rade în unde'şĭ oglindândŭ.

Dér cine vré sĕ afle luna depinsă orĭ întreţesută în poesiile nóstre literare, bine voiéscă a le ceti acelea!

Epilogŭ: Poporŭ Românŭ! 'Ţĭ aducĭ aminte ce nópte órbă a cădutŭ peste tine, după ce a cădutŭ josŭ stéua Romei sacre şi în ce tainicŭ şi tăcutŭ mormêntŭ ai cădutŭ tu după apunerea Daciei ferice!... Abia ţĭ-a rĕmasŭ unŭ sântŭ suvenirŭ despre grandórea celorŭ ce au fostŭ odată, abia ţĭ-a rĕmasŭ unŭ debilŭ visŭ despre străbunii tĕi şi despre mărirea lorŭ! Sórtea cu paşii ei

Numai atâta i-a trebuitŭ şi étă că »patriotismulŭ« lui Bodor fù „doveditŭ« din crescetŭ pănă'n tălpĭ.

Glasulŭ lui Bodor — unŭ glasŭ aşa de „scumpŭ" — vedĭ bine, n'a rĕsunatŭ în pustiă, căcĭ secundaţĭ şĭ-a aflatŭ numai decâtŭ şi asociându-se laolaltă au cerutŭ sĕ li-se dea şcólă de statŭ, care sĕ-i mântuéscă din „periculŭ". Trefortŭ nu întârdià a le împlini rugarea. Acum era lumea lui Bodor. Casa şĭ-o aruncà pe grumadii statului, ca sĕ facă din ea şcólă, ér Bodor puse în busunarŭ 2600 fl. v. a., banĭ de-ai statului, pe când casa cu grădină cu totŭ nu preţuia — după opiniunea publică a proprietarilorŭ — mai multŭ ca 600, multŭ 700 fl. v. a.

Avea sĕ urmeze după acésta închiderea şcólei românescĭ, dér lucrulŭ naibii, căcĭ nu se putea, pentru că deşi şcóla românéscă încă îşĭ avea defectele sale, dér casa lui Bodor, dĕu, nicĭ într'unŭ chipŭ nu putea sĕ merite numele de şcólă. Pentru a puté dér închide şcóla Românilorŭ, Ungurii trebuiau sĕ-şĭ facă şcólă nouă, căcĭ cu casa lui Bodor nu se puteau folosi. Acesta era însĕ unŭ lucru mai anevoiosŭ, pentru că din nou trebuiau banĭ, ér banĭ nu erau, căcĭ — precum se vede — îşĭ perduse fundulŭ şi saculŭ d-lui Trefort. Insĕ décă Bodor a sciutŭ păcăli pe Trefort, apoi dĕu şi ómenii lui Trefort şĭ-au sciutŭ afla omŭ pe care sĕ-lŭ păcăléscă. Ómenii statului adecă au pactatŭ cu unŭ anumitŭ întreprindĕtorŭ, care pentru o sumă determinată sĕ le facă şcóla conformŭ regulamentului şcolarŭ şi sĕ le-o dea numai de-a gata. Acesta le-a şi lucratŭ omenesce şi le-a făcutŭ o şcólă. Dér o păţi, pentru că 2000 de fl. nu le-a pututŭ scóte dela statŭ nicĭ pănă'n diua de astădĭ, şi fiindcă întreprindĕtorulŭ edificase şcóla cu banĭ împrumutaţĭ dela Evrei, elŭ are sĕ le plătéscă acestora interesele, ér ómenii statului privescŭ la elŭ cu mânile în sînŭ şi spunŭ, că li-s'a urîtŭ şi lorŭ ca sĕ totŭ plătéscă, fiindŭ că şcóla de statŭ din Paticeu a costatŭ laolaltă vre-o 6000 fl. v. a.

Destulŭ atâta, că Ungurii din Panticeu au ajunsŭ sĕ aibă scólă de statŭ şi fiindŭ că a Românilorŭ scólă nu era »corĕspundĕtóre legilorŭ«, urma ca sĕ se închidă şi copii de Românŭ sĕ mérgă la scóla de statŭ, căcĭ acésta şi era tendinţa »patrioţilorŭ«, numai câtŭ nu li s'a sfetitŭ. D-lŭ protopopŭ Ioanŭ Hăţĕganu, — alŭ căruia zelŭ şi îngrijire părintéscă faţă cu credincioşii sĕi e deja prea bine cunoscută publicului românŭ din aceste părţĭ — n'a întârdiatŭ a păşi pentru apĕrarea poporului românŭ din Panticeu, succedêndu i cu ajutorulŭ acestui bravŭ poporŭ a reînoi în scurtă vreme scóla confesională română din Panticeu, şi făcêndu-o întru tóte corĕspundĕtóre legilorŭ, aşa câtŭ »patrioţii" nu mai potŭ afla motivŭ sĕ ameninţe cu închidere scóla.

Astădĭ Românii din Panticeu suntŭ mândrii cu scóla ce o au şi pentru acésta nu-şĭ află terminĭ pentru a-şĭ puté manifesta în de-ajunsŭ recunoscinţa lorŭ faţă cu bunulŭ protopopŭ, d-lŭ Hăţeganŭ. Ungurii din Panticeu, ce-i dreptŭ, deşi nu pe punga lorŭ, dér de asemenea au o frumósă scólă de statŭ, numai câtŭ lipsescŭ copiii, carĭ sĕ umble la scolă. De aceea »patrioţii" au aflatŭ de bine a stărui cu totŭ adinsulŭ pe lângă Românĭ, sĕ-şĭ dea copiii la scóla unguréscă, promiţêndu-le, că vorŭ căpăta haine numai în cinste, vorŭ învĕţa unguresce fără cheltuiélă, nu vorŭ avea sĕ plătéscă la dascalŭ etc. Dér stimă şi onóre poporului românŭ din Panticeu, pe care tóte apucăturile rafinate ale contrarilorŭ sĕi n'au fostŭ în stare sĕ-lŭ seducă. Au fostŭ ce-i dreptŭ 5 copii şi dintre Românĭ, carĭ au cercetatŭ scóla unguréscă, dér trei din aceştia suntŭ fii ûnui măestru a căruĭ nevastă este Armenóică.

Scóla de statŭ din Panticeu, întrunindŭ tóte amestecăturile naţionalitătilorŭ din satŭ, abia are peste 30 de scolarĭ, pe când scóla română a sciutŭ sĕ atragă, prin împlinirea adevĕratei sale chemărĭ culturale, la sine nu numai pe copii de Românĭ, ci şi unii dintre Evrei au preferitŭ a-şĭ trimite fiii lorŭ la scóla românéscă, cu tóte că nicĭodată Românii n'au vênat'o acésta. Onóre bravului învĕţătorŭ românŭ de acolo, Ioanŭ Nemeşŭ, care prin acurata împlinire a chiămării sale a sciutŭ insufla respectŭ chiarŭ şi străinilorŭ!

Călĕtorulŭ.

---

fatalĭ ţĭ-a schimbatŭ şi nimicitŭ ceea ce unŭ Traianŭ a edificatŭ!... Dintr'odată au rĕsunatŭ cuvintele durerose: »Roma nu mai este!« Şi dintr'odată, frate Romăne, ţĭ-a peritŭ norocululŭ, şi dintr'odată s'a pusŭ o cétă şi s'au ridicatŭ dealurĭ şi munţi grózniciĭ între tine şi fraţii tĕi. Ai perdutŭ Tibrulŭ şi Capitolinulŭ şi ai uitatŭ Roma şi Acvila ei!... Dér a datŭ sântulŭ Dumnedeu, ce purурea nu te-a părăsitŭ, a datŭ sântulŭ Dumnedeu, că negura s'a ştersŭ, munţii şi dealurile s'au surpatŭ şi a pututŭ străbate acolo unŭ Şincai şi unŭ Clain, şi alţii după ei, carĭ reintorcăndŭ ţi-au adusŭ istoria scrisă, cum a adusŭ Moisi tablele legii Evreilorŭ, şi ţi au dişŭ sĕ respectezĭ acea istoriă, căcĭ vei fi viu. Şi tu ai cetitŭ istoria, èr istoria ţĭ-a deschisŭ ochii, ţĭ-a înviatŭ suvenirile străbune şi ţĭ-a arĕtatŭ originea ta basată pe sânge, limbă şi sufletŭ!... Iléna Cosândiana, nu a decâtŭ o scumpă suvenire străbună, ce-ţĭ arată originea romană, dér o suvenire basată pe sufletŭ, adică pe puterea creatóre a ta. Nu uita déră aceste suvenirĭ, căcĭ ele suntŭ totŭ atâtea talismane, ce a le profana orĭ uita nu e bine. Ele suntŭ puterea ta de viéţă, ele suntŭ sufletulŭ tĕu. Unŭ poporŭ ce-şĭ lasă şi 'şĭ uită datinile credinţa, legea şi neamulŭ nu e poporŭ, — e o individualitate apusă.

Scrisŭ în diua de Vinerea Mare 1886.

S. P. Simonŭ.

APELŬ,

cătră onoraţii alegĕtorĭ de membri ai congregaţiunei comitatense din Aradŭ.

(Urmare şi fine.)

20. *Otlaca*: Kovács János, Szentes Károly, Ioanŭ Frâncu. Ioanŭ Julan. Se recomândă: Ioanŭ *Frâncu*, Ioanŭ *Julan*, Gligorŭ *Mladinŭ*, Rom. *Ciorogariu*.

21. *Chişineu*: Péczely Elek, Dr. Blonts, Nandorŭ, Ioanŭ Ardeleanŭ. Se recomaudă: Mihai *Veliciu*, Ilie *Bozganŭ*, Pavelŭ *Tulcanŭ*.

22. *Cinteiu*: Tabajdi Sándor, Magyary Vilmos, Szkála Antalŭ, Ioanŭ Popovicĭ. Se recomândă: E. B. *Stănescu*, Ioanŭ *Burdanŭ*, I. *Doboşiu*, Ioanu *Popovicĭ*.

23. *Zarand*: Monti Alajos, Ioanŭ Budai. Se recomandă: Dr. *Vuia*, Ioanŭ *Budai*.

24. *Cermeiu*: Szentpeteri Antal, Suhajdi Bela. Se recomandă: —

25. *Socodorŭ*: Ormos Péter, Iosifŭ Goldişiŭ, Lazar Ioanescu, George Varga. Se recomândă: Dr. *Vesa*, I. *Goldişiŭ*, Lazarŭ *Ioanescu*, G. *Varga*.

26. *Jula Varşiand*: Nicolae Oncu, I. Câmpianŭ. Se recomăndă: E. B. *Stănescu*, N. *Oncu*.

27. *Boroşineu*: Ioanŭ Iancu, Tiaran Antal, Iosifŭ Stănescu. Se recomandă: Georgiu *Feiér*, Ios. *Stănescu*, Dr. G. *Popa*.

28. *Boroşebeşiu*: Iahn Vilmoşiu, Veliciu Hugo, Demetriu Curta. Se recomandă Demetriu *Curta*, N. *Milianŭ*, Dr. Vesa.

29. *Butenĭ*: Naszád Ioanŭ, Isidorŭ Popescu, Denes István. Se recomândă: Const. *Gurbanŭ*, Dr. *Ciaolan*, Dr. *Vesa*.

30. *Cilulŭ de josŭ*: Ioane Meţianŭ, Ioane Russu, Dancs Boldizsár, Dr. George Popa. Se recomândă: Ioane *Meţianŭ*, Dr. Georgiu *Popa*, Dr. Demetriu *Magdu*, Mihaiu *Veliciu*.

31. *Iosăşielŭ*: Horvat Gyula, Pradajser Lajos, Teodorŭ Coloja. Se recomândă: Teodorŭ *Colosa*, Dr. *Groza*, Ioanŭ Halmăgianŭ.

32. *Halmagiu*: Ioane Groza, Csukaj Sándor, Ianka Vilmos, Lengyel Istvan, Se recomândă: Ioane *Groza* Ignaţie *Papp*, Petru *Birta*, Vicenţiu *Mangra*.

33. *Ciuciu*. Burdács Lajos, Vank Ianos. Georgiu Popoviciu, Arsenie Leuca, Ioane Farcaşiu. Se recomândă: Ioanŭ *Vancŭ*, Ioanŭ *Popovicĭ*, Dr. N. *Oncu*, Arsenie *Leuca*.

Fiindŭ populaţia comitatului Aradŭ, şi în specialŭ a cercurilorŭ înşirate mai susŭ, de o majoritate preponderantă română, ér dreptulŭ de alegere garantatŭ prin lege, apelămŭ la consciinţa fiăcărui alegĕtorŭ, ca sĕ-şĭ facă în cadrulŭ legii datorinţa de Românŭ, de cetăţenŭ, de frate şi părinte faţă de generaţiunea viitóre, — nepregetândŭ a merge la urnă, şi a'şĭ pune obolulŭ, cu carele datoresce carităţii naţionale, prin darea votului pentru candidaţĭ românĭ, pentrucă numai ĕstmodŭ ne putemŭ afirma în lupta pentru esistenţă, numai astfelŭ putemŭ conserva caracterulŭ românescŭ alŭ acestui comitatŭ, numai astfelŭ putemŭ esclama cu poetulŭ clasicŭ: „dictus romana rediviva!«

Dumnedeu va binecuvênta totŭ pasulŭ făcutŭ în interesulŭ conservării genului românescŭ.

Aradŭ, 13 Noemvre nou, 1886.

In numele comitetului centralŭ executivŭ;

Dr. *Demetriu Magdu*, ca v.-preşedinte. — *V. Mangra*, ca notarŭ.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a reuniunei femeilorŭ române din locŭ se va ţiné Vinerĭ în 7 Noemvre a. c. la 3 óre după prândŭ în sala de desemnŭ a gimnasiului românŭ. Dómnele membre suntŭ rugate a participa în numĕrŭ câtŭ se póte mai mare.

Braşovŭ, în 1 Noemvre 1886

Maria Secăreanu presidentă. — *Dr. Nicolau Popŭ* actuarŭ.

Ultime scirĭ.

Giurgiu, 14 Noemvre. — *Generalulŭ Kaulbars a pretinsŭ pedepsirea prefectului din Filipopolŭ, pentru că cavasulŭ consulatului rusescŭ a fost rĕu tractatŭ, şi cerù satisfacţiune în timpŭ de 24 de óre.* — Condamnatulŭ Nabokov a fostŭ predatŭ consulului rusŭ din Burgas.

Sofia, 14 Noemvre. — Guvernulŭ bulgarŭ va judeca pe popii muntenegrenĭ, precum şi pe cei fugiţĭ din închisóre, carĭ au luatŭ parte la complotulŭ din Burgas. Décă vorŭ fi condamnaţĭ, respectivii îşĭ vorŭ face pedépsa în Bulgaria séu în Muntenegru.

Veneţia, 14 Noemvre. — Oficiósa „Gazzetta di Venezia" dice, că *scopulŭ şederii comandantului de escadră Drenga în Constantinopolŭ este, d'a determina pe Pórtă sĕ permită trecerea prin Dardanele a unei flotile combinate austro-ungaro-italiano-englesă, în casŭ când evenimentele arŭ pretinde acésta pentru scutulŭ supuşilorŭ celorŭ trei puterĭ.*

Viena, 14 Noemvre. — „N. Fr. Presse" e informată din Veneţia, că *ministrulŭ de marină Brin a declaratŭ, că situaţiunea e astfelŭ, încâtŭ e posibilŭ ca în curêndŭ sĕ cadă în sarcina marinei italiane o însemnată problemă.*

DIVERSE.

Necrologŭ. — *Nina Coroianu* n. Başti, soţia credincióså a protopopului gr. cat. din T. Santău, Demetriu Coroianu, după unŭ morbŭ îndelungatŭ a adormitŭ în Domnulŭ la 12 Noemvre n. c. în etate de 35 de anĭ şi a fericitei căsĕtorii în alŭ 17-lea anŭ. O deplânge soţulŭ nemângăiatŭ, unŭ frate, o soră cu familiele lorŭ, numeróse rudenii şi amicĭ. Inmormêntarea s'a făcutŭ la 15 Noemvre şi rĕmăşiţele pământescĭ ale repausatei s'au aşedatŭ spre odihna vecĭnică în cimiteriulŭ gr. cat. alŭ Santăului.

Fiă-i ţĕrîna uşóră şi memoria neuitată!

Aniversarea luptei dela Mentana. — In 3 Noemvre s'a serbatŭ în Italia amintirea luptei dela Mentana, lăngă Roma, în care trupele lui Garibaldi au fostŭ bătute de Francesĭ, la 3 Noemvre 1867. Se adunaseră din tóte părţile Italiei ca la 10,000 de ómenĭ, formândŭ patru cortegiurĭ, cei mai mulţĭ veteranĭ garibaldinianĭ. Cu steguri şi cu musicĭ ajunseră la monumentulŭ celorŭ căduţĭ, aprinseră unŭ focŭ de sacrificiu şi profesorulŭ Giovagnoli. unulŭ din luptătorii din acea nenorocită di, ţinu unŭ discursŭ plinŭ de însufleţire, apostrofândŭ violentŭ Vaticanulŭ, care e duşmanulŭ Italiei celŭ mai nesimţitorŭ şi celŭ mai fără consciinţă. Discursulŭ şi-lŭ încheià astfelŭ: »Décă sórtea ár dispune vre-odată, ca speranţele Papei, de a-şĭ restabili dominaţiunea luméscă, sĕ prindă nouĕ viéţă, atuncĭ noi, înainte de a ne pleca nu vomŭ lăsa nicĭ o pétră pe pétră, nicĭ macarŭ o colónă pentru viitórele generaţiunĭ archeologice." Vorbì apoi deputatulŭ Majocchi, arătândŭ necesitatea de a se desfiinţa primulŭ paragrafŭ alŭ constituţiunei, care recunósce catolicismulŭ ca religiune de statŭ, şi legea de garanţiă. Patru membri ai reuniunei »Gioventù Operoza«, carì cu o séră mai nainte afişaseră proclamaţiunĭ, vrêndŭ a da serbărei unŭ caracterŭ de partidă deosebitŭ, au fostŭ arestaţĭ. Ordinea pentru manţinerea căreia sta gata unŭ batalionŭ de Bersaglierĭ, n'a fostŭ turburată.

Prinsóre próstă. — Unŭ tâmplarŭ, anume Enricŭ V..., de origine belgianŭ, se dusese dilele trecute la unŭ prietinŭ alŭ sĕu, în strada Vaugirard, în Parisŭ, împreună cu mai mulţĭ compatrioţĭ. După masă, unulŭ propuse sĕ se facă plăcinte cum se face la ei în ajunulŭ tuturorŭ sfinţilorŭ (30 Noemvre). Propunerea fù adoptată. Lui V.... îi venì ideia próstă ca sĕ se prindă că va înghiţi 20 plăcinte fără sĕ le mestece. Inghiţise multe pănă când simţi că se înecă. Obrazulŭ imprudentului pariatorŭ se roşi, ochii îi se injectară de sânge şi mai nainte d'a sosi doctorulŭ, nenorocitulŭ murì.

Intrebuinţarea arestanţilorŭ pentru agricultură. — Desele petiţiunĭ şi reclamaţiunĭ ale meseriaşilorŭ şi industriaşilorŭ în contra concurenţei ce li se face prin munca arestanţilorŭ, au produsŭ în fine, celŭ puţinŭ în parte, unŭ resultatŭ. Ministrulŭ justiţiei a ordonatŭ ca arestanţii, carĭ se află deţinuţĭ în penitenciare situate la ţĕră, sĕ se întrebuinţeze la cultura pământului pentru producţiunea de legume şi zarzavaturĭ, prin carĭ nu se face meseriaşilorŭ nicĭ o concurenţă. Legumele şi zarzavaturile produse de arestanţĭ vorŭ servi în rîndulŭ dântêiu pentru consumaţiunea penitenciarului respectivŭ şi în alŭ doilea rîndŭ pentru îndestularea penitenciarilorŭ din oraşe. Ordinulŭ s'a şi pusŭ în esecutare la penitenţiarulŭ dela Göllersdorf, unde arestanţii producŭ legumele şi zarzavaturile trebuinciόse lorŭ şi pentru îndestularea deţinuţilorŭ în arestulŭ Vienei. Pănă acum s'a constatatŭ că arestanţii sciu sĕ cultive legume bune şi eftine şi că a resultatŭ din acestŭ modŭ o economiă simţitóre. Unŭ altŭ avantagiu este că arestanţii preferă cultura pământului orĭ cărei alte ocupaţiunĭ şedĕtóre, fiindcă potŭ resufla aerulŭ curatŭ alŭ câmpului atâtŭ de folositorŭ sănĕtăţii.

Bibliografiă.

Călindariulŭ pe anulŭ 1887, editura tipografiei diecesane gr. or. române din Aradŭ, cuprinde afară de datele calandaristice: Şematismulŭ Metropoliei gr. or. române cu reşedinţa în Sibiiu şi alŭ diecesei Aradului. Insemnarea têrgurilorŭ din Ungaria şi din Ardélŭ. Taxele de timbru pentru poliţe, taxele de postă în Ungaria. Cele trei surorĭ, carĭ nu se vĕdŭ nicĭodată. Poesii. Bunătatea rĕsplătită si lăcomia pedepsită. Unsórea Pământului. Câtŭ timpŭ pórtă animalele agricole. Cele dece poruncĭ ale vieţei casnice. Ogorulŭ negru şi gunoiulŭ. Glume şi nu prea. Anunţurĭ. Preţulŭ 30 cr.

Ateneulŭ Românŭ: Discursulŭ pronunţatŭ cu ocasiunea punerei petrei fundamentale a Palatului Ateneului la 26 Octomvre 1886, de *C. Esaru*. Bucurescĭ; Tipografia Curţii Regale. (12, Pasagiulŭ Românŭ, 12).

Meseriaşulŭ Românŭ dela 1 Noemvre conţine: Industria şi frumósele arte; legea pentru meserii din 1884 (urmare); primulŭ ajutorŭ în casurĭ de bólă grabnice şi nenorocirĭ, pănă la sosirea doctorului; statistica meseriaşilorŭ românĭ din Transilvania şi Ungaria; stipendii şi ajutóre din „Fundaţiunea Andronicŭ«; multe şi mĕrunte; din traista cu minciunile; felurite pentru meseriaşĭ; bibliografiă.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în totungeria lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 13 Noemvre st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	103.20	Bonurĭ croato-slavone	105.50
Rentă de hârtiă 5%	92.75	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	151.30	Imprumutulŭ cu premiu ung.	122.70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.40	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	124.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127.—	Renta de hârtiă austriacă	83.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.—	Renta de arg. austr.	84 85
Bonurĭ rurale ungare	105.10	Renta de aurŭ austr.	112 25
Bonurĭ cu cl. de sortare	105.—	Losurile din 1860	138 30
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	105.—	Acțiunile băncei austro-ungare	877.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	105.—	Act. băncei de creditŭ ung.	292.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75	Act. băncei de creditŭ austr.	282.70
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
		Napoleon-d'orĭ	9.92
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.45
		Londra 10 Livres sterlinge	125.85

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 31 Octomvre st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91½	92—
Renta rom. amort. (5%)	94—	95—
» convert. (6%)	88½	89—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	103½	104—
» „ „ (5%)	87½	88—
» » urban (7%)	100½	101—
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	84—	84½
Banca națională a României 500 Lei	1010	1020
Ac. de asig. Dacia-Rom.	268	270
« » » Națională	210	212
Aurŭ contra bilete de bancă	16.—	16.25
Bancnote austriace contra aurŭ	2.04—	2.05

Cursulu pieței Brașovŭ

din 13 Noemvre st. n. 1886.

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	8.43	8.45
Argint românesc	8.36	8.40
Napoleon-d'orĭ	9.88	9.91
Lire turcescĭ	11.22	11.25
Imperialĭ	10.22	10.25
Galbenĭ	5.90	5.92
Scrisurile fonc. »Albina«	100.50	101.50
Ruble Rusescĭ	117.—	118.—
Discontulŭ	7—10% pe anŭ.	

Nr. 1225/1886
a. f. sc. c. d.

Escriere de concursŭ.

Pentru ocuparea postului de perceptore la fondurile scolastice centralĭ, districtulŭ Năsĕudŭ, se escrie concursŭ cu terminulŭ pe 31 Decemvre, 1886 până la 6 óre séra, până când doritorii de a avé acelŭ postŭ, cu care e împreunatŭ salariulŭ de 600 fl. v. a. pe anŭ vorŭ avé a-șĭ da suplicele la subscrisa comisiune, de óre-ce mai târḑiu nu se vorŭ primi. Concurenții vorŭ avé a dovedi, că sciu manipula cu banĭ la cassă și a porta socotelele și cărțĭ de evidență.

Din ședința comisiunei administrătóre de fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ

Năsĕudŭ, 16 Octomvre 1886.

Președintele: **Ionŭ Ciocanŭ.** Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureșianu.**

Láttam:

Beszterczén, 1886 évi November hó 1-én.

Br. Bánffy Dezső.
főispán, királyi biztos. 3—3

Tarifa anunțurilorŭ și inserțiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6

Pentru inserțiunĭ și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repețirĭ de	3— 4 orĭ	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repețirĭ în susŭ		50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ și reducerĭ și peste cele însemnate mai susŭ.

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fășia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	4.50	—	—
Predealŭ	—	9.32	—	—
Timișŭ	—	9.56	—	—
Brașovŭ	—	10 29	—	—
	7.47	—	4.16	—
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5 43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Hașfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighișóra	11.29	—	9.19	—
	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediașŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19	—
			11.31	
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blașiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12,48	—
Teiușŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2 56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.53	—	4 51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Clușiu	5.30	—	5 56	—
	—	6 03	—	8.00
Nedeșdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirișŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	--	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mező-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velințe	—	—	—	3.54
Oradia-mare	—	9.13	—	4.05
	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1.23	7.28
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
	—	—	2.15	—
Viena	—	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	--
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11 05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2 06	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.41	2.17	—
Mező-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.31	—
Aghiriș	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeșdu	—	—	4.58	6.24	—
Clușiu	—	10.28	5.26	6.43	—
	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea	1.01	—	—	—	9.53
	1 06	—	—	—	10.—
Uióra	1.13	—	—	—	10.09
Vințulŭ de sust	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiușŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2.35	—	—	—	12.12
Blașŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copșa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediașŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.3[illegible]	—	--	—	3.03
Sigișóra	5.12	—	—	—	3 49
Hașfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Brașovŭ	9 21	—	—	—	9.15
	—	5.45	—	—	—
Timișŭ	—	6.22	—	—	—
Predealŭ	—	6.47	—	—	--
	—	—	—	—	—
Bucurescĭ	—	11.45	—	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.59	—	3.14
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	12.52	—	4.50
Orăștia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborșin	5.30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9.33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10.27
Paulișŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovațŭ	7.59	—	11.25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok	8.42	—	4 52
	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok	11.20	12.41	—
	4 10	5.45	—
Aradŭ	4 30	6.—	7.04
Glogovațŭ	4 43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulișŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bĕrzova	6.28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8.55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10.42	- -
Simeria (Piski)	10.35	11.07	—
Orăștiă	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12.18	12.29	- -
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiușŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Hațegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Banița	3.05	—	6.41
Petroșenĭ	3.37	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8 17

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroșenĭ	10 07	—	6.10
Banița	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Hațegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1 53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ.